

Militair Erfgoed ontdekken in Letland en Estland

Unieke roadtrip langs militaire locaties uit de Koude Oorlog (2)

Het erfgoed en oorlogsverleden zijn nooit ver weg als je door deze landen reist en biedt een unieke mogelijkheid om nu eindelijk zelf een kijkje te nemen voor wat voorheen vaak super geheim, niet zichtbaar en mysterieus was. Estland was samen met Letland ooit een van de zwaarste gemilitariseerde republieken in de USSR. Toen de Sovjettroepen zich terugtrokken, lieten ze een breed scala aan militaire installaties achter. Er zijn ruim 600 erfgoedplekken te bezichtigen en elke plek refereert aan een specifieke periode in de historie. Beide landen hebben

inmiddels locaties opgeknapt en opengesteld voor het publiek. Hoewel Letland en Estland verschillende landen zijn, lopen de recente geschiedenissen naast elkaar. Gekoloniseerd door het tsaristisch Rusland werden beide landen onafhankelijk na de Russische revolutie om aan het begin van de Tweede Wereldoorlog weer door Rusland te worden opgeslokt. Toch voelt de Sovjetbezetting als recent nieuws. Iedereen boven de 40 heeft herinneringen aan deze bezetting. De huidige oorlog in de Oekraïne met Rusland geeft de Sovjetmonumenten een

nieuwe betekenis aan het aanwezige militaire erfgoed uit de Sovjetperiode. Estland is net als de andere voormalige Sovjetrepublieken bezaaid met oorlogsmonumenten uit de oorlogen uit de 20e eeuw. Ze staan op pleinen, rotondes, in bossen en langs wegen. Dit willen we graag met eigen ogen zien en ervaren. Vanuit Letland vervolgen we de roadtrip naar Estland en wel naar Parnu, een rustige badplaats op ongeveer twee uur rijden van Tallinn. Parnu is een van de grotere steden in Estland. Vroeger was dit de plek waar je kon genieten van de spa's en de modderbaden. Het lage, warme zeewater in de baai trok gezinnen voor een ontspannen vakantie of weekend. De stad heeft een fijn vibe en je kunt er heerlijk eten in een van de restaurants of een drankje drinken in een strandtent aan zee. Bezoek zeker ook Villa Ammende, een hotel volledig in art-deco-stijl. Of beter nog, blijf een nachtje slapen. Ze houden er ook regelmatig concerten in de tuin. Per bus rijden we de volgende dag naar de havenstad Rohukula om de oversteek per boot te maken naar het eiland Hiiumaa,

een van de grootste eilanden van Estland. Binnen 75 minuten ben je er. Een maal aan wal worden we gastvrij ontvangen door onze Estlandse gids Ain Tahiste. Hij begeleidt ons over het eiland langs de militaire erfgoedlocaties. Het eiland ligt op een strategische plek aan de zuidelijke ingang van de Finse Golf die toegang biedt tot Sint-Petersburg. Op deze plek verbleven in de jaren vijftig meer militairen dan burgers. Nu is het, zoals veel eilanden, een oase aan mooie natuur, rust en lokale delicatessen. Tahiste is afkomstig uit Hiiumaa en heeft zijn eigen militair museum, het Hiiumaa Military Museum. Hij neemt ons ook mee voor een rondleiding langs de kustbatterijen van het eiland. Op weg naar het museum toont de jurist en museum-directeur op zijn tablet de online kaart waarop hij het militair erfgoed van het eiland aangaf: 237 objecten en nog eens 42 scheepswrakken in de zee rondom. Locaties uit 7 perioden van de Eerste Wereldoorlog tot en met de Koude Oorlog. Bezoekers kunnen de locaties aanklikken voor meer informatie en ook de route ernaartoe plannen. Tijdens de Koude Oorlog was

het niet toegestaan het eiland te bezoeken zonder speciale toestemming. Daarom is de natuur onaangetast, net als de militaire installaties langs de kust. Het zijn vooral uitkijktorens, een vuurtoren en geschutopstellingen. De wachttorens waren niet alleen om uit te kijken naar vijandelijke scheepvaart. Ze waren er ook om te kijken naar Esten die probeerden naar het Westen te ontsnappen. Sinds 2007 is het Hiiumaa Military Museum gevestigd in een oude Sovjetbasis in het bos. Alle oorlogsherinneringen van toen zijn in het museum te zien in de vorm van tanks, militaire kleding, wapens, landkaarten en nog veel meer. Ze maken deel uit van de geschiedenis van de Baltische staten en mogen volgens Tahiste niet vergeten worden. De stichting achter het museum is een van de 24 partners van Military Heritage Tourism project. Het museum is gevestigd in een barak van de grenswacht uit de jaren zestig; een oude controlepost uit de veerhaven. Tahiste is duidelijk waarom deze plekken bewaard moeten

blijven: "Ze herinneren aan vijftig jaar onderdrukking, een van de meest trieste periodes uit ons leven. We maken geen propaganda, we verzamelen en informeren. We laten de wereld zien wat er gebeurd is, iets wat tijdens de Sovjetbezetting nooit mocht gebeuren", aldus Tahiste. Op de terugreis vanuit Hiiumaa naar Tallinn maken we gebruik van een klein propellervliegtuig, een half uur vliegen naar de hoofdstad Tallinn. Tallinn is een charmante en historische stad. Het is verleidelijk om hier langer te blijven. Vanuit Tallinn rijden we naar Kadila en Rohu voor een bezoek en rondleiding aan een raketbasis door Heili Tammus en maken we een tour bij Hara Haven en Hara Marine Basis. Dit is een verlaten onderzeese demagnetisatiebasis die je kunt bezoeken. Je kunt er zelfs overnachten in kleine hutten. Overdag kun je er fietsen, wandelen en roeien in de prachtige natuur. De onderzeesbasis ligt in de kleine haven van Hara in een rustige omgeving, waardoor je bijna zou vergeten dat hier ooit hard werd gevochten. Alleen een betonnen structuur is nog over. Verder naar het Oosten op de weg naar Narva en de grens met Rusland liggen midden in de bossen oude hangaars waar tijdens de Koude Oorlog nucleaire raketten lagen die op westerse doelen waren gericht. Het bereik van deze raketten was ongeveer 2000 kilometer, net genoeg om Londen en Parijs te bereiken. De raketten konden binnen 4 minuten worden afgevuurd. Met een luxe bus reis je in 4 uur van Tallinn terug naar Riga.

Uiteraard willen we voordat we terugvliegen naar Nederland nog even van de smaken uit Letland genieten. Flavours of Livonia geeft aanbevelingen voor Food Workshops, Gourmet Touring, Farms en Cafes. Via deze organisatie worden we getipt voor de bar en restaurant Barents in Riga waar de zee een belangrijk deel uitmaakt van het bord. In de bar kun je een heerlijk aperitief nemen zoals een glas champagne en enkele oesters. In het

naastgelegen restaurant wordt ala carte geserveerd of een 9 gangen diner gebaseerd op zeevieren. Tip: reserveer een plek aan de chef's table bij chef Ivan voor een spectaculair uitzicht op de chefs en de keuken.

Tekst en foto's: Marco Louter

www.mil.hiiumaa.ee
www.flavoursoflivonia.com
www.militaryheritagetourism.info
www.barents.lv

Interreg
Estonia-Latvia
European Regional Development Fund

MILITARY
HERITAGE
TOURISM

